

Koncepcje pojmowania boga

Autor tekstu: **Lectus**

Historia religii jest przecież tak samo długa jak historia ludzkości. Od czasu, kiedy człowiek zszedł z drzewa i kiedy doszedł do wniosku, że nie panuje nad pogodą, porami roku i innymi czynnikami, pojawił się wątek mistyczno-religijny. Na oznaki pierwszych zorganizowanych kultów religijnych natknąć się można u homo sapiens neandertalensis sprzed ok. 200 tysięcy lat temu. Od tego okresu można mówić o religii par excellence.

Religia charakteryzuje się różnymi sposobami pojmowania boga, w zależności od okresu i terenów występowania, sposobu życia mieszkańców i od wielu innych czynników, w tym od rozwoju społecznego. Dla większości starożytnych nacji najpotężniejsi byli tacy bogowie, którzy zajmowali się rzeczami najważniejszymi, najbardziej przerażającymi lub najmniej poznanymi. We wszystkich bodaj religiach pojawia się bóg, który posiadał moc ujarzmiania pioruna, był to germański Thor, Sumeryjski Adad, słowiański Perun (Peron) czy wreszcie grecki Zeus. Ponadto, szczególną rolę odgrywali bogowie płodności: Baal z Kaananu, Mezopotamski Dummuzi (Tammuz), Kybele (cała Azja Mniejsza) czy chociażby Attis (Hetyci). Wszystkie wymienione wyżej postacie panteonów należą do religii politeistycznych. W historii religii wyróżnia się więc obok politeizmu, który propaguje wiarę w wielu bogów, także przeciwstawny monoteizm.

Monoteizm jest wiarą w jednego boga. Przedstawicielami tej metody teologicznej są obok chrześcijaństwa, judaizm i islam. Ciekawym jest jednak fakt, że motyw istnienia jednego boga nie wyklucza istnienia innych sił o charakterze duchowym i metafizycznym. W chrześcijaństwie obok Boga, występuje Duch święty, metafizyczna postać Jezusa oraz aniołowie. Judaizm obok jedyne Jahwe powołuje do istnienia anioły oraz demony. Demony nie są jednak jak w chrześcijaństwie, zbuntowanymi aniołami, lecz osobnymi siłami mającymi osobne rodowody i pochodzenia. Islam w tej kwestii nie odbiega od wymienionych wyżej.

Henoteizm jest jakby fazą przejściową pomiędzy poli- a monoteizmem. Charakterystyczny jest niemal dla wszystkich wielkich cywilizacji, pomijając grecką i rzymską. Polega na przyjęciu przekonania, że pewni bogowie są potężniejsi od innych ze względu na posiadanie ich przymiotów, oraz ze względu na szerszy i ważniejszy dla wyznawców zakres działania. Henoteizm przyjmuje więc doktrynę, że jedni bogowie są aspektami innych bogów.

Pramonoteizm jest natomiast koncepcją filozoficzną, ale ze względu na jego ciekawość i ścisły związek z tytułem niniejszego opracowania, uznałem za celowe umieszczenie go tutaj. Jest to doktryna religijna wyrosła na bazie tomizmu, głoszona głównie przez Schmidta podług to której, najstarszą (!) formą religijną był monoteizm, który na skutek pobłądzenie ludzkości poprzez czynności o charakterze mistycznym, szamańskim i magiczny, uległ zniekształceniu, czego efektem był politeistyczny twór. Taki stan rzeczy naprawić miało dopiero chrześcijaństwo, które przywróciło pierwotną formę prawdziwego kultu.

Hiloteizm, podobnie jak pramonoteizm, jest prądem filozoficznym o zabarwieniu religijnym. W tej doktrynie istniejące bóstwa są materialne.

Panteizm to ciekawa doktryna teologiczna, która utożsamia boga z naturą. Bóg istnieje jako absolut, a w swojej bezosobowej formie uważany jest za naturę, jako taką. Cechą charakterystyczną panteizmu jest twierdzenie, że zakres pojęć i istoty boga i przyrody się pokrywa.

Panenteizm to forma podobna do panteizmu: ale stara się go pogodzić z ateizmem. Panenteizm uważa, że nie bóg istnieje w przyrodzie, ale przyroda w bogu. W odróżnieniu od panteizmu panenteizm twierdzi, że przyroda jest pojęciem węższym.

Teizm — ogólnie jest to przyjęcie przekonania, że bóg istnieje. Ale jaka jest forma owego bóstwa, jaki jego charakter i aspekty, nie jest uwzględniane. Teizm jest więc pojęciem, który skupia w sobie koncepcje rozumienia i pojmowania boga.

Ateizm jest formą przeciwną filozoficznie do teizmu. W swojej najogólniejszej formie zaprzecza istnieniu albo konkretnego boga, jakiegokolwiek boga albo wszelakich sił metafizycznych.

Antyteizm jest doktryną społeczno-religijną nacechowaną walką. Wyróżnia się dwie sprzeczne (z logicznego a nie ideologicznego punktu widzenia) formy. Jedna z nich dopuszcza

istnienie boga zakładając walkę z jego osobą i wyznawcami. W skrajnych przypadkach może przyjmować formy kultu diabła lub innych demonów w religiach niechrześcijańskich. Drugim rodzajem antyteizmu jest nurt podług to którego istnienie boga poddawane jest w wątpliwość, a walka ogranicza się do konfrontacji z kultem.

Agnostycyzm — nie opowiada się za istnieniem boga ani za jego nieistnieniem, która tą sferę pozostawia bez komentarza i bez odpowiedzi. Uważa, że dociekanie istnienia boga jest bezcelowe, gdyż poznanie tej tajemnicy jest niemożliwe.

Deizm — jest formą teizmu: uznaje istnienie boga, ale odrzuca chrześcijańską zasadę jego ingerencji w świat. Charakterystyczny jest głównie dla epoki nowożytnej, ale i obecnie dość często występuje w cywilizacji europejskiej.

Diteizm uznaje boga jako demiurga świata ani nie poddaje faktu jego ingerencji w wątpliwość. Uznaje, że na gruncie pisma świętego, starotestamentowy bóg nie jest bogiem chrześcijan. Można zatem rozumieć, że proponuje rozdzielenie ST i NT, a co za tym idzie i oficjalne przyjęcie tezy, iż judaizm jest poprzednikiem chrześcijaństwa.

Teoria bezreligijnego chrześcijaństwa — jest dziełem niemieckiego filozofa Bonhoeffera, który proponował, aby postać boga potraktować jako symbol, nośnik kultury i wartości. W dziedzinie religijnej stoi na gruncie agnostycyzmu.

Podobna tematyka na: [Strona Lectusa](#)

Lectus

Student prawa.

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 29-07-2002 Ostatnia zmiana: 06-09-2003)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,1572) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,1572>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora.

Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl